

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан

факультету педагогічної освіти

_____ Герцюк Д. Д.

«30»серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Моделі та технології соціально-реабілітаційної роботи

Галузі знань 01 «Педагогічна освіта»

Спеціальність 016 «Спеціальна освіта»

Факультету педагогічної освіти

Денна (заочна) форма навчання

Робоча програма «Моделі та технології соціально-реабілітаційної роботи» для студентів денної та заочної форми навчання за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» (бакалавр спеціальної освіти), галуззю знань 01 «Освіта/Педагогіка», «30» серпня 2019 року.

Розробник: доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи, кандидат психологічних наук, доцент Сулятицький І.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи

Протокол від “30” 08 2019 р. № 1

Завідувач кафедри

проф. Островська К.О.

© Сулятицький І.В.,
© ЛНУ ім. І. Франка, 2019

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь спеціальність, рівень знань, освітній	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів відповідних ECTS – 3	Галузі знань 01 «Педагогічна освіта» ППП 12.01.06 (шифр і назва)	Обов'язкова Спеціалізація «Виробниче навчання»	3
Модулів – 2	Спеціальність 016 «Спеціальна освіта»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4	
Індивідуальне науково-дослідне завдання : складання моделі (технологічного алгоритму) соціально-реабілітаційної роботи визначеного симптомокомплексу (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		8	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання:	Освітній рівень: <u>Перший</u> (бакалаврський)	10 год.	
аудиторних – 3 год;		Практичні, семінарські	
8 семестр – 3 год		20 год.	
самостійної роботи – 6 годин на тиждень , семестр -10 тижнів		Лабораторні	
Мова навчання:		Самостійна робота	
		60 год	
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни полягає у виробленні вмінь слухачів систематизувати, програмувати і передбачати результати індивідуальної чи групової соціально-реабілітаційної роботи на основі попередньо встановленого (діагностованого) проблемного прояву у клієнта чи групи та у використанні методологічних(основних теорій і концепцій) прикладної психології у психокорекційній реабілітаційній діяльності; ознайомленні студентів із сучасними технологічними підходами соціально-реабілітаційної роботи; прийомами ефективної реабілітуючої психотерапії, формування фахових компетентностей, етичних засад у професійній діяльності і прискладанні практичної моделі соціально-реабілітуючого ряду сеансів при наданні психологічної допомоги потребуючим .

Завдання викладання дисципліни :

Сформувати розуміння змісту і методів консультативного процесу

Виробити вміння у слухачів здійснювати диференційований підхід у соціально-реабілітаційній діяльності ;

Закріпити фахові навички передбачати ефективність застосування конкретної теорії у прикладній психореабілітаційній практиці;

Виробити інтеріоризовані платформи застосування майбутніми спеціалістами різних теоретичних напрямів і шкіл при виробленні моделей і технологій соціальної реабілітації для допомоги клієнтам;

Сформувати установку фаховості як майбутніх спеціальних психологів щодо своєї практичної діяльності;

Сприяти формуванню професійних навичок критеріїв оцінки ефективності використання моделі цільової соціально-реабілітаційної роботи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- нормативні вимоги до психологів-консультантів;
- нормативні вимоги до процесу психологічного консультування;
- джерела отримання інформації про клієнта;
- знати і зрозуміти систему концепцій, що стосуються соціальної та педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі;
- знати сучасні філософські основи педагогічної діяльності в контексті інклюзії;
- знати і зрозуміти основні професійні вимоги для спеціального педагога,

який працює у спеціальному навчальному закладі або інклюзивному класі;

- знати і вміти застосовувати різні методи в розробці соціальних компетенцій учнів з особливими потребами.

- суть, види і специфічні моделі соціально-реабілітаційної роботи;

- етичні принципи, умови й чинники ефективного реабілітування осіб з особливими потребами;

- загальну суть реабілітаційних моделей та технологій і її соціального спрямування;

- процедурні й психотехнічні аспекти фахової роботи в даному напрямку;

- методологічні інновації основних психотерапевтичних напрямів і шкіл;

- сучасні новітні тенденції розвитку моделей і технологій соціально-реабілітаційної роботи;

вміти:

- планувати поетапність професійної діяльності та її результативність;

- збирати інформацію про клієнта та його ситуацію;

- кваліфікувати проблему клієнта у термінах теоретичного підходу;

- вправно застосовувати набори моделей, прийомів та засобів реабілітації

- проводити психологічне моделювання;

- визначити локус проблеми і сформулювати технологічний алгоритм відповідно до клієнта;

- аналізувати й ідентифікувати проблему клієнта;

- розробити стратегію вирішення реабілітаційно проблеми особи чи групи;

- застосовувати психотехнічні методи і прийоми відповідно до

завдань

соціально – відновлювальної практики.

- формувати і застосовувати набори моделей, прийомів та засобів реабілітації психомоторного, психоемоційного та соціального розвитку осіб з різними розладами;

- уміння створити інклюзивне навчальне середовище та забезпечити соціальну та педагогічну підтримку учнів з обмеженими можливостями;

- навички організації продуктивного терапевтичного виробничого навчання учнів у загальноосвітньому класі, застосування комплексу методів, засобів та інструментів для навчання учнів з різними розладами;

- здатність організувати спілкування з людьми різного віку та рівнем психофізичного розвитку та членами їх сімей

- застосовувати психометричні методи в практиці соціальної реабілітації;

- оцінити показники ефективності технологій і соціального спрямування роботи;

- творчо підходити до вирішення навчальних і прикладних ситуацій.

Основні компетентності, які здобудуть студенти: Загальні компетентності (ЗК)

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК – 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК – 6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знанням.

ЗК – 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК – 8. Навички міжособистої взаємодії.

ЗК – 9. Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК – 1. Здатність до застосування знань провідних гуманістичних теорій, концепцій, вчень щодо виховання і навчання осіб з обмеженими психофізичними можливостями.

ФК – 2. Здатність здійснювати освітньо-корекційний процес з урахуванням психофізичних, вікових особливостей та індивідуальних освітніх потреб осіб з порушеннями розвитку (мовлення, слуху, зору, інтелекту, опорно-рухового апарату тощо) в спеціальних та інклюзивних закладах освіти та реабілітаційних установах.

ФК – 3. Здатність до застосування знань основних принципів, правил, прийомів і форм педагогічної комунікації в процесі професійно-корекційної і навчально-реабілітаційної взаємодії.

ФК – 5. Навички застосування знань про психологічні механізми навчання та виховання дитини задля забезпечення спрямованої соціалізації та інтеграції особистості з порушеннями психофізичного розвитку.

ФК – 6. Здатність до застосування медико-біологічних знань і практичних умінь і навичок, які є теоретичними основами побудови змісту корекційного, навчально-реабілітаційного процесу спеціальної освіти.

ФК – 9. Вміння застосовувати відповідні методи, прийоми, форми, засоби реабілітації і корекційного навчання та виховання.

ФК – 11. Вміння виконувати корекційну навчально-виховну роботу з профілактики, подолання порушень психофізичного розвитку дітей (залежно від нозології) у навчально-виховному, реабілітаційному процесі незалежно від типу закладу і форми організації навчально-виховної діяльності.

ФК – 15. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку впродовж життя.

Програмні результати навчання (РН)

РН – 1. Знати теоретичні аспекти особливостей розвитку і освіти людини, яка має обмежені можливості життєдіяльності, особливостей становлення і соціалізації її як особистості.

РН - 4. Застосовувати принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН - 6. Застосовувати знання і розуміння для ідентифікації, формулювання і вирішення задач спеціальності, використовуючи відомі психологічні та педагогічні методи та логопедичні методики.

РН – 7. Поєднувати теорію і практику, а також приймати рішення та виробляти стратегію діяльності для вирішення завдань спеціальної освіти з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних та виробничих інтересів.

РН - 9. Організовувати та здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН - 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги відповідно до рівня розвитку і функціонування обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

РН - 15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та технології.

РН - 18. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Зміст дисципліни:

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні соціальної - реабілітаційної роботи.

Тема 1. Теоретичні основи технологій соціальної - реабілітаційної роботи.

Реабілітація: поняття, види, принципи, зміст. Напрямки соціальної реабілітації: психолого-педагогічний, професійний, соціальний, медичний.

Психологічний напрям реабілітації як комплекс заходів, спрямованих на подолання психологічних наслідків порушень чи травм. Відновлювальні моделі і технології: сутність, організація проведення.

Порушення соматичного чи психічного здоров'я зі стійким розладом функцій організму (психічних, сенсорних статодинамічних функцій окремих органів і систем організму людини). МКФ 10. Ступені розладів функцій організму. Обмеження життєдіяльності. Ступені обмежень життєдіяльності. Необхідність в заходах соціального захисту як однієї з підстав для соціалізації дітей і дорослих з ООП.

Тема 2. Соціальна реабілітація – основа інтеграції дітей з ОМЖ у суспільство.

Сутність і зміст соціальної реабілітації. Прийом рівних соціальних можливостей; активної участі самих осіб в організації роботи служб допомоги; принцип незалежного життя; нерозривного зв'язку індивіда з обмеженими можливостями та соціального середовища; вивчення та збереження сімейних і соціальних зв'язків особи з порушеннями. Модель комплексності та послідовності, пріоритет соціальних гарантій; прав і законних інтересів дітей та

дорослих потребуючих соціальної реабілітації. Безбар'єрне середовище життєдіяльності: стан і шляхи розвитку. Соціальний напрям реабілітації: поняття, зміст, нормативна правова база, установи та організації, що її здійснюють.

Тема 3. Організація (моделі і алгоритми) медико-психологічного супроводу абілітаційного (реабілітаційного) процесу для осіб з обмеженими можливостями

Загальні вимоги до розбудови стратегії допомоги дітям і дорослим з порушеннями психофізичного розвитку. Специфіка організації та впровадження абілітаційного (реабілітаційного) процесів для осіб з ментальними вадами, порушеннями опорно-рухового апарату, сенсорними вадами та складною структурою дефекту. Вимоги до фахівців терапевтично-реабілітаційних та психологічного профілів та моніторинг динаміки абілітаційного (реабілітаційного) процесу.

Досвід застосування зарубіжних технологій і моделей реабілітації. Окупаційна терапія як один із напрямів роботи з дітьми з ООП Фізична реабілітація. Єрготерапія. Можливості використання зарубіжного досвіду в практиці соціальної роботи в області медико-соціальної реабілітації

Змістовий модуль 2. Прикладні технологічні моделі соціальної - реабілітації.

Тема 4. Соціальна –психологічні параметри у моделях і технологіях , інтеграції дітей і дорослих з ОМЖ у суспільство.

Психологічні аспекти реабілітації. Психологічні проблеми і причини, перешкоджань нормальній психологічній інтеграції: оцінка психологічного статусу дитини і дорослого з ООП. Психологічні риси, характерні для осіб з ООП; соціально-психологічні аспекти взаємин осіб з обмеженими можливостями та здорових людей.

Типи соціально-психологічної реадаптації людини внаслідок порушень: активно-позитивний; пасивно-негативний; пасивно-позитивний; активно-негативний.

Соціально-психологічні проблеми сімей, які виховують дітей з обмеженими можливостями. Реабілітаційна культура та реабілітаційна активність батьків. Просвітницько-педагогічна робота серед батьків. Патронажна робота. Форми групової та індивідуальної роботи з батьками. Основні поняття теми: реабілітаційна культура, реабілітаційна активність, групова робота, індивідуальна робота, група підтримки.

Шляхи вирішення психологічних проблем у осіб з обмеженими можливостями: телефон довіри; консультація психолога; психологічний тренінг; групи самопомоги.

Тема 5. Сучасні психотерапевтичні технології у практиці соціально-реабілітаційної роботи.

Терапія психосоматичних пацієнтів. Психотерапія. Сімь основних джерел емоційно обумовлених (психосоматичних) захворювань. П'ять груп для психотерапії та зручності аналізу результатів. Дві групи методів психотерапії, які використовують в психосоматичній медицині. Сугестивна психотерапія. Гіпноз, навіювання і аутотренінг. Гіпносугестія. Методи і техніка гіпнозу. 16 етапів методики гіпнотерапії. Лікувальне навіювання в гіпнозі. Показання та протипоказання до застосування гіпносугестивної терапії. Самонавіювання. Довільне самонавіювання (метод Куе). Прогресивна м'язова релаксація (метод Джекобсона). Аутогенне тренування (метод Шульца). Техніка АТ-1. Техніка АТ-2.

Психотерапія. Транзактний аналіз. Схеми транзакцій. Ігри та аналіз ігор. Терапія мистецтвом (арт-терапія). Структура заняття. Психодрама. Основні компоненти та техніки психодрами. Танцювально-рухова терапія. Танатотерапія. Сімейна психотерапія. . Нейролінгвістичне програмування (НЛП).

Аромотерапія. Кольоротерапія. Піщана терапія. Ефірні масла і їх застосування в практиці реабілітації. Зв'язок днів тижня з планетою і коліром. Дія кольору. Обладнання для роботи з піском. Пісочна гра для дітей. Ігротерапії в практиці роботи з дітьми. Практична реалізація методу ігротерапії в психокорекційної практиці.

Тема 6. Практика консолідування соціальних, педагогічних, освітніх проблем абілітації і реабілітації осіб з обмеженими можливостями.

Соціальна реабілітація осіб з порушенням розвитку як процес, як діяльність і як результат. Принципи соціальної реабілітації. Складові й етапи процесу соціальної реабілітації. Індивідуальний план соціальної реабілітації дитини з обмеженими можливостями. Здійснення соціальної реабілітації дітей з обмеженими можливостями у реабілітаційних установах та навчальних закладах. Умови успішності соціальної реабілітації. Критерії оцінки динаміки розвитку дитини та рівня її соціально-побутової адаптованості.

Рання педагогічна і соціальна абілітація /реабілітація дітей з обмеженими можливостями. .Технологічні алгоритми. раннього втручання Методи ранньої діагностики розвитку дитини. Програми раннього розвитку. Діти з особливими комунікативними потребами. Альтернативна комунікація.

Педагогічна і соціальна абілітація/реабілітація дітей з порушенням розвитку засобами освіти.

Сутність реабілітації дитини засобами освіти. послуги дітям з обмеженими можливостями. Правила, яких необхідно дотримуватися при організації соціальної реабілітації з дітьми дошкільного та

молодшого шкільного віку з обмеженими можливостями. Методи навчання дітей з порушенням розвитку. Вимоги до корекційно-розвиткового середовища. Основні правила і моделі створення позитивного емоційного фону реабілітаційних заходів. Реабілітаційний ефект праці.

Тема 7. Моделі і технології соціально-реабілітаційної роботи військовослужбовцями та членами їх родин.

Основні психічні розлади, які спостерігаються у військовослужбовців у ході бойових дій. Співвідношення тривалості сну і стану боєздатності. Реакція організму військовослужбовця на брак сну. Технологія роботи з травмами війниб реабілітаційні моделі.Консультування і психотерапія жертв воєнного насильства. Принципи роботи психотерапевтів з дітьми, постраждалими від насильства і з травмами війни.

Психотерапевтичні підходи при роботі з дітьми, які пережили насильство. Соціально-психологічна реабілітація інвалідів. Етапи процесу реабілітації. Основні виконавці реабілітаційних програмОбсяг першої психологічної допомоги на полі бою залежно від вираженої психічної реакції.

Рекомендована схема використання засобів попередження психічних травм при різних реакціях на впливи психогенних факторів. Система надання психологічної і медичної допомоги в бойовій обстановці.

4. Структура навчальної дисципліни

з/п	Назви тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Практичні Семінарські	Лаборатор	Консультац	Індивідуа льні	Самості йнаробота	Аудиторні	Лекції	Семінар ські	Лаборатор	Консультац	Індивідуа льні	Самостій на
	Тема 1. Теоретичні основи технологій соціальної та психологічної реабілітації	4	2	2				6							
	Тема 2. Соціальна реабілітація – основа інтеграції дітей і дорослих з ОМЖ у суспільство.	4	2	2				6							

Проміжний контроль														
Разом:	30	10	20				30							

5.
відсутні

Теми семінарських занять

6.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль 1		
1.	Тема 1. Теоретичні основи технологій соціальної та психологічної реабілітації	2
2.	Тема 2. Соціальна реабілітація – основа інтеграції дітей і дорослих з ОМЖ у суспільство.	2
3.	Тема 3. Організація (моделі і алгоритми) медико-психологічного супроводу реабілітаційного (реабілітаційного) процесу для осіб з обмеженими можливостями	4
4.	Тема 4. Соціальна – психологічні параметри у моделях і технологіях інтеграції дітей і дорослих з ОМЖ у суспільство.	2
5.	Тема 5. Сучасні психотерапевтичні технології у практиці соціально-реабілітаційної роботи.	4
6.	Тема 6. Практика консолідування соціальних, педагогічних, освітніх проблем реабілітації і реабілітації осіб з обмеженими можливостями	4
7.	Тема 7. Моделі і технології соціально-реабілітаційної роботи військовослужбовцями та членами їх родин.	2

8.

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин д.ф.н. (з.ф.н.)
1.	Тема 1. Теоретичні основи технологій соціальної та психологічної реабілітації	6
2.	Тема 2. Соціальна реабілітація – основа інтеграції дітей і	6

	дорослих з ОМЖ у суспільство.	
3.	Тема 3. Організація (моделі і алгоритми) медико-психологічного супроводу абілітаційного (реабілітаційного) процесу для осіб з обмеженими можливостями	8
4.	Тема 4. Соціальна –психологічні параметри у моделях і технологіях інтеграції дітей і дорослих з ОМЖ у суспільство.	6
5.	Тема 5. Сучасні психотерапевтичні технології у практиці соціально-реабілітаційної роботи.	12
6.	Тема 6. Практика консолідування соціальних, педагогічних, освітніх проблем абілітації і реабілітації осіб з обмеженими можливостями	10
7.	Тема 7. Моделі і технології соціально-реабілітаційної роботи військовослужбовцями та членами їх родин.	12
	Разом	60

9. Індивідуальні завдання

опис та аналіз консультативного випадку; робота над науково-понятійним апаратом з курсу “Моделі і технології соціально-реабілітаційної роботи”, упорядкування словника, опрацювання додаткової психологічної літератури з тем, що вивчаються (див.семінарські, практичні заняття); анотування й конспектування першоджерел, підготовка презентації, реферату чи доповіді.

10. Методи навчання

Лекції із використанням мультимедійних засобів, таблиць, графічних схем, семінарські (практичні) заняття, бесіда, дискусія, розповідь (пояснювально-ілюстративний метод); репродуктивний метод (відповіді на запитання, розв’язування навчальних завдань тощо); метод проблемного викладу матеріалу (проблемна ситуація, проблемне завдання); частково-пошуковий, або евристичний, метод; інтерактивні методи («мозковий штурм», «ділова гра», «круглий стіл», «когнітивна карта»); дослідницький метод (самостійне опрацювання наукової літератури, періодичних, хрестоматійних видань тощо).

11. Методи контролю

Семінар-діалоги; тренінги-практикуми: моделювання ситуацій; експрес-тести (ЕТ), поточне оцінювання, самостійна робота, контрольна робота, екзамен.

12. Розподіл балів, які отримують студент

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				
T1-2 CP	T3 ET	T4 CP	T5 ET	К.Р.	T6CP	T7ET	50
5	5	5	5	5	5	20	
							100

К.Р. – контрольна робота; ET – експрес-тест.

CP – самостійна робота

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	F X	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс із «Основ психологічного консультування».
2. Відеоматеріали (конференції, виступи, лекції, тренінги тощо).
3. Мультимедійна презентація.

14. Рекомендована література

Основна

- Гусак, Н., 2011. Соціальна реабілітація в соціологічному дискурсі: інституційний підхід.
- // Соціальні виміри суспільства, 3 (14), с.175–186.
- Гусак, Н., 2008. Соціальна реабілітація: підходи до визначення поняття. // Соціальна політика та соціальна робота, (1), с.103–114.
- Дегтяренко, Т.М., 2013. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 301с.
- Збірник державних стандартів соціальних послуг з реабілітації/абілітації інвалідів, дітей-інвалідів та осіб з розумовою відсталістю, 2009. Київ: ВГО „Коаліція захисту прав осіб з інтелектуальною недостатністю”, 47с.
- Єжова, Т. Є., 2011. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю. Навчальний посібник.
- Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 284с.
- Люндквіст, Л.Б., 2007. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності. Навчально-методичний посібник. Київ: Герб, 288с.

Додаткова

- Макарчук, Н., 2014. Методичні основи професійно-трудової реабілітації дітей з порушеннями розумового розвитку. // Особлива дитина: навчання і виховання. 1 (69), с.38-47.
- Пітерсі, М., 2006. Маленькі сходинки: програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку. Пер. з англ.; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. Рівне : РДГУ.
- Кравченко, Р. І., 2007. Соціальна реабілітація інвалідів з розумовою відсталістю: соціально-побутовий патронаж. Навчально-методичний посібник. Київ. 129с.
- Харченко, С.Я., 2005. Історія, теорія і практика соціальної роботи в Україні. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Луганськ: Альма-матер.
- Ходорчук, А.Я., 2002. Соціальна робота в Україні: теорія та практика. Навчальний посібник. Київ: ДЦССМ.
-

Інтернет-ресурси

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14> - Закон України «Про охорону дитинства». <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/mai№.cgi?nreg=2961-15> - Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні».

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1545-2000-%EF> - Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. № 1545 «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей з інвалідністю».

<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1197-07> - Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.10.2007 р. № 623 «Про затвердження форм

індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини з інвалідністю та Порядку їх складання».

<http://zakon.rada.gov.ua>. - Закон України «Про соціальні послуги» від 19 червня 2003 р. № 966-IV.